מבחוץ"[42]. ומזה למדים הוראה בנוגע לכללות העבודה בעניני "נר מצוה ותורה אור"[43] — שהעבודה צריכה להיות (א) באופן דמוסיף והולך ואור, (ב) להפיץ את אור היהדות גם מחוץ לביתו, לאלו הנמצאים עדיין "בחוץ", ולא עוד, אלא שגם **ההוספה באור** מלילה ללילה צריכה להיות "על פתח ביתו מבחוץ", כלומר, אין להסתפק בכך שכבר האיר את החוץ בלילה הראשון, ובמילא, יכול לחשוב שההוספה באור יכולה להיות רק בנוגע לעבודתו הוא, בתוך ביתו, אלא גם את **ההוספה באור** יש לפעול **בחוץ**.

וע"פ הידוע[44] שקבלת החלטה טובה (עוד לפני זמן קיומה בפועל ממש) פועלת כבר את **השכר** שבענין זה — יה"ר אשר ע"י קבלת החלטות טובות בנוגע לעניני חנוכה ביום השבת שלפני חנוכה, ובפרט בקביעות שנה זו שיום השבת הוא **ערב חנוכה** ("מ'טאַנצט אַריין פון שבת אין חנוכה"), נזכה תיכף ומיד (עוד לפני חנוכה) לקבלת **השכר** הקשור עם כללות הענין **דחנוכה**.

והרי השכר העיקרי דחנוכה הוא — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו:

עניני חנוכה הם במספר שמונה — שמונה ימים, שמונה נרות, וזאת — אע"פ שנרות המנורה בביהמ"ק (שבגללם מדליקים נרות חנוכה) הם במספר שבע.

וזהו הקשר עם הגאולה העתידה — כדאיתא בגמרא[45] ש"כינור של מקדש של שבעת נימין . . ושל ימות המשיח **שמונה**".

ובפרט ע"פ הידוע[46] ש"שמונה נרות דחנוכה הם כנגד שמונה נסיכי אדם", כמ"ש[47] "והקמנו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם", ואיתא בגמרא[48] "שבעה רועים . . אברהם יעקב ומשה כו' ושמונה נסיכי אדם ישי ושאול כו' **ומשיח ואליהו**".

וכן תהי' לנו — שתיכף ומיד זוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יהיו ימי חנוכה בתכלית השלימות — חנוכת בית המקדש השלישי, וכאמור, תיכף ומיד ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

יב. נוסף על כללות הענין דכ"ד כסלו, יש להתעכב גם על הלימוד וההוראה מפרשת השבוע — **פרשת וישב**.

ובהקדמה:

---

42) שבת כא, ב. רמב"ם שם ה"ז. 43) משלי ו, כג. וראה מכתב הנ"ל הע' ד"ה בלשון הכתוב. 44) ראה תענית ח, ב. שו"ע או"ח סו"ס תקעא. 45) ערכין יג, ב. 46) תו"א מקץ לג, ג ואילך. אוה"ת נ"ך למיכה ה, ד (ע' תעו ואילך). ועוד. 47) מיכה ה, ד. 48) סוכה נב, ב.

דובר כמ"פ שתוכנה של הפרשה כולה, מתחילתה ועד סופה, בא לידי ביטוי בשמה של הפרשה — כתורת הבעש"ט[49] ש"שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש" מהוה מחי' ומקיים את הדבר הנקרא בשם זה, ולכן, שם הדבר מבטא גם את תכונותיו המיוחדות של הדבר.

וכמבואר במדרש[50] שהקב"ה אמר למלאכי השרת ש"חכמתו (של אדה"ר) מרובה משלכם", כפי שהדבר בא לידי ביטוי בענין דקריאת שמות — ש"הביא לפניהם את הבהמה ואת החי' ואת העוף, אמר להם, זה מה שמו, ולא היו יודעין, העבירן לפני אדם, אמר לו, זה מה שמו, אמר, זה שור וזה חמור כו'", היינו, שאדה"ר ידע והכיר את תכונותיהם ומעלותיהם של כל הנבראים שבעולם, ובהתאם לכך הי' יכול לתת להם את השמות המתאימים.

והנה, אף שהידיעה בפרטי עניני השמות כו' שייכת רק למי שיש ביכלתו ובכחו לפעול בענינים אלו (שהרי "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה"[51], ובמילא, אילו לא הי' יכול לפעול בענינים אלו, לא היו נותנים לו ידיעה זו) — אעפ"כ, באופן כללי (עכ"פ) רואים כולם את השייכות הכללית של הדבר עם השם שניתן לו.

ובנוגע לענייננו:

בשמות כל הפרשיות, כמו: בראשית, נח, לך וכו' — רואים גם בפשטות ששם הפרשה שייך לתוכנה של הפרשה. אמנם, בודאי שלא כל א' יכול לראות בשם "בראשית" את כל תש"כ הצירופים היוצאים מששה אותיות (כדאיתא בספר יצירה[52]), וכן כל הראשי־התיבות כו' המרומזים בתיבת "בראשית" (כמבואר בכו"כ מדרשי חז"ל), אבל אעפ"כ, כל אחד מבין ורואה בפשטות את הקשר הכללי שבין השם "בראשית" לתוכן הפרשה. ועד"ז בשאר הפרשיות — שבהם רואים בפשטות את הקשר דשם הפרשה עם תוכנה של הפרשה.

אמנם, בנוגע לפרשת וישב — שמה של הפרשה הוא להיפך, לכאורה, מתוכנה של הפרשה:

שמה של הפרשה — "וישב" — מורה על ישיבה בשלוה ומנוחה כו'. ואילו תוכנה של הפרשה הוא להיפך — כפי שמפרש רש"י: "וישב — ביקש יעקב לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף", היינו, שהענין ד"וישב" אינו אלא בקשתו של יעקב, אבל לפועל — לא זו בלבד שלא הי' מצב של ישיבה בשלוה, אלא אדרבה: "קפץ עליו רוגזו של יוסף", ובאופן ד"קפץ עליו" — תיכף ומיד!

ואעפ"כ, נקראת הפרשה כולה (גם החלקים שבהם מסופר אודות "רוגזו

49) שעהיוה"א פ"א. 50) ב"ר פי"ז, ד. וש"נ. וראה לקו"ש חט"ו ע' 13 ואילך. 51) שבת עז, ב. 52) פ"ד מט"ז.

של יוסף") — "**וישב**", כפי שיודע גם פשוט שבפשוטים ששבת זו היא ש"פ **וישב**.

ולא עוד, אלא שנהגו כל ישראל לציין את שמה של הפרשה גם במכתב שכותבים בימי החול, יום פלוני לסדר **וישב**,

— כפי שמצינו בכו"כ מכתבים של גדולי ונשיאי ישראל, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבציון תאריך כתיבת המכתב [דבר המודגש במיוחד אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, כידוע[53] דרכו והוראתו ע"ד הדיוק בכל פרט ופרט, ציון המקום והזמן כו'] מציינים גם את שם הפרשה, ועד שנתפשט מנהג זה אצל כל ישראל —

בה בשעה שהשם "וישב" הוא **להיפך** (לכאורה) מתוכנה של הפרשה כולה!

ולהוסיף, שקושיא זו מתעוררת תיכף ומיד בהתחלת הפרשה:

לא זו בלבד שכאשר לומדים את כל פרטי המאורעות שבהמשך הפרשה, מכירת יוסף, ירידתו למצרים, ועד שנחבש בבית הסוהר, אזי תופסים לפתע שענינים אלו הם היפך ד"וישב", ישיבה בשלוה — אלא עוד זאת, מיד בפסוק הראשון, "וישב יעקב", מפרש רש"י, **פשוטו של מקרא** [אמנם, פירוש שלישי, ובשם מדרשי חז"ל — "ועוד נדרש בו כו'", אבל אעפ"כ, גם הענינים שמביא רש"י ממדרשי חז"ל הם חלק מפירוש רש"י, **פשוטו של מקרא**] — ש"וישב" אינו אלא בקשתו של יעקב, "**ביקש** יעקב לישב בשלוה", אבל בפועל, לא הי' מצב של ישיבה בשלוה, כי אם מצב **הפכי** — "קפץ עליו רוגזו של יוסף"!

ואין לתרץ ששם הפרשה אינו "וישב יעקב" (ישיבתו של **יעקב**, שאז מתעוררת השאלה מזה ש"קפץ עליו רוגזו של יוסף"), כי אם "וישב" סתם — כי גם התוכן ד"וישב" סתם הו"ע של ישיבה בשלוה, ואילו תוכן הפרשה הוא אודות ענינים שהם **היפך** ישיבה בשלוה! ובמכ"ש וק"ו: ומה יעקב לא הי' יכול לראות במאורעות אלו ענין של ישיבה בשלוה — איש פשוט על אחת כמה וכמה!

וכמדובר כמ"פ שגם כאשר ביאור הענין מיוסד על המבואר בדרושי חסידות, יש לבאר את הדברים באופן המובן גם לפשוט שבפשוטים, ובהדגשה יתירה בשבת זו — שהאכילה שבה ("יאכל בשבת") נפעלת ע"י העבודה דחג הגאולה י"ט כסלו, ובה נפעל העילוי והשלימות ד"ויכולו" — ע"פ פתגם **בעל הגאולה** שתורת החסידות היא נחלת כל ישראל[54].

---

53) אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ד ע' סה. וראה לקו"ד ח"א ק, א. ועוד. 54) ראה סה"מ תש"י ע' 94. אג"ק הנ"ל ח"י ע' רש. לקו"ש ח"ט ע' 344. ועוד.

יג. ונקודת הביאור בזה — בהקדם ענין הקשור עם י"ט כסלו:

ענינו של י"ט כסלו הוא — "פדה בשלום נפשי"[55].

והנה, ענין הפדי' ("**פדה בשלום נפשי**") מורה שלפני כן הי' מצב **בלתי־רצוי**, ולכן, הי' צורך בענין של פדי', עד לפדי' בשלום.

וזהו גם הקשר עם הענין ד"ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף" — שכן, המצב הבלתי־רצוי שבגללו יש צורך בפדי' הוא ע"ד ובדוגמת המצב ד"קפץ עליו רוגזו של יוסף", ואילו הענין ד"פדה בשלום נפשי", פדי' באופן של שלום ומנוחה, הוא ע"ד ובדוגמת הענין ד"וישב", "לישב בשלוה".

ויש להוסיף בזה — בעומק יותר:

בהשקפה ראשונה — ישנו חילוק בסדר הדברים בין י"ט כסלו לפרשת וישב: בי"ט כסלו — הי' תחילה מצב בלתי־רצוי, ואח"כ הי' הענין ד"פדה בשלום נפשי", ואילו בפרשת וישב — הי' תחילה הענין ד"ביקש יעקב לישב בשלוה", ואח"כ "קפץ עליו רוגזו של יוסף".

אמנם, כד דייקת שפיר, הרי גם בפרשת וישב בא הענין דישיבה בשלוה (לאמיתתו ובשלימותו) **לאחרי** המצב ד"קפץ עליו רוגזו של יוסף".

והענין בזה:

נתבאר פעם בארוכה[56] שמכיון ש"ביקש יעקב לישב בשלוה" — בהכרח לומר שבקשה זו נתקיימה בפועל. ומה ש"קפץ עליו רוגזו של יוסף", הרי **אדרבה** — עי"ז נעשה הענין ד"וישב" ("לישב בשלוה") באופן הכי נעלה.

ובפשטות — כתוצאה מ"רוגזו של יוסף", נשתלשלו הדברים שיעקב ירד למצרים בדרך של **כבוד** (תמורת זה ש"ראוי הי' יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל"[57]), עד שפרעה מלך מצרים צוה לקחת עגלות ממצרים כדי להביא את יעקב, ולא עוד, אלא שיעקב בירכו כו'. ועד כדי כך, ש"ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה"[58], היינו, **שמבחר שנותיו של יעקב היו** י"ז השנים שחי בארץ מצרים, ובלשון הזהר[59] (שיתבאר גם לקמן[60]): "קב"ה יהב לי' שבע עשרה שנין אחרנין דאתקיים בארעא דמצרים **בחדו ביקרא ובשלימו דכלא**", י"ז שנים הכי טובות, שבהם הי' הענין ד"וישב", ישיבה בשלוה, **בתכלית השלימות**.

יד. ועפ"ז מובן גם ששמה של הפרשה — "וישב" — הוא בהתאם לתוכנה של הפרשה:

---

55) תהלים נה, יט. וראה "היום יום" — י"ט כסלו. ובכ"מ. 56) ראה ד"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת ביקור אדמו"ר מסדיגורא שליט"א — ט"ו טבת תשד"מ ס"ט (התוועדויות ח"ב ס"ע 748 ואילך). 57) שבת פט, ב. זח"א קצד, ב. 58) ר"פ ויחי. 59) פרשתנו קפ, א. וראה גם זח"א רטז, ב. 60) סעיף כד.

תוכנה של הפרשה אודות פרטי המאורעות הקשורים עם "רוגזו של יוסף" — לא זו בלבד שאינה **בסתירה** ל"וישב", אלא **אדרבה**: כדי לבוא לענין ד"וישב" **לאמיתתו ובשלימותו**, כלומר, לא רק כפי ש"ביקש **יעקב** לישב בשלוה", לפי־ערך הבנתו של יעקב, כי אם כפי **שהקב"ה** יודע ומבין מהי שלוה אמיתית — היתה צריכה להיות ההקדמה ד"קפץ עליו רוגזו של יוסף", שכן, דוקא עי"ז זכה יעקב לישיבה בשלוה **בתכלית השלימות**, בי"ז השנים שחי בארץ מצרים "בחדו ביקרא ובשלימו דכלא".

כלומר: בקשתו של יעקב היתה אמנם על שלוה שהיא לפי־ערך הבנתו, אבל אעפ"כ, מילא הקב"ה את בקשתו באופן נעלה יותר באין־ערוך — לפי־ערך הבנתו של הקב"ה (לאחרי הקדמת הענין ד"רוגזו של יוסף").

ויש להביא דוגמא לדבר:

מבואר בכ"מ[61] בפירוש התפלה "ברחמיך הרבים רחם עלינו" — שאין זה רק מפני שרחמיו של הקב"ה גדולים יותר, ובמילא, יומשך הענין שמבקשים אודותיו באופן של ריבוי כו', כי אם, רחמנות על ענין כזה ש"לפי שכלנו הדל אין אנו מרגישים הרחמנות", ובמילא, לא היינו מבקשים על זה, מכיון שאין אנו מרגישים שחסר לנו דבר זה! ולכן מבקשים "ברחמיך הרבים רחם עלינו", "ברחמיך דוקא הרבים בלי גבול ושיעור דסדר ההשתלשלות, רחם עלינו, לפי שאנחנו שכבר באנו בהשתלשלות, אין אנו יודעים ומשיגים לרחמנות זאת שלמעלה מן ההשתלשלות לגמרי", ובפרטיות יותר — לא רק בחי' הרחמנות של השבטים (שהשבטים מרגישים את הרחמנות), ולא רק בחי' הרחמנות של יעקב אבינו, שמדתו היא מדת הרחמים, כי אם "ברחמיך הרבים" דייקא.

וזהו גם הפירוש בבקשה שהקב"ה יתן לנו "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה" — לא רק שהענין שמבקשים אנו יומשך באופן של ריבוי כו', אלא עוד זאת, שהקב"ה יתן לנו כפי **שהוא** (הקב"ה) מבין מה נקרא "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה", גם ענינים כאלו שלא היינו מבקשים מפני שאין אנו מרגישים את הצורך שבדבר, שכן, ככל שיהודי ישער את גודל העילוי שבדבר, אפילו באופן ד"בכל מאדך", למעלה ממדידה והגבלה[62], הרי זה סוכ"ס "מאד שלך"[63] בלבד, ולכן מבקשים "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה" לפי־ערך הבנת הקב"ה!

ועד"ז בנדו"ד — שבקשתו של יעקב "לישב בשלוה" נתקיימה באופן נעלה יותר באין־ערוך, לפי־ערך הבנת הקב"ה.

ומזה מובן גודל העילוי ד"וישב" — ישיבה בשלוה לא רק לפי־ערך

---

61) לקו"ת פינחס עח, ג. תו"ח ויצא לו, ג. 62) תו"א מקץ לט, ג. לקו"ת שלח מב, ג. דרמ"צ קכב, ב. קס, ב. ובכ"מ. 63) תו"א שם, ד. דרמ"צ קכג, ב. קס, ב. ובכ"מ.

הבנתו של יעקב, כפי ש"ביקש יעקב לישב בשלוה", כי אם לפי־ערך הבנתו של הקב"ה בענין השלוה, שלוה שאין למעלה ממנה!

ויש להוסיף, שעפ"ז יומתק מה ששם הפרשה הוא "וישב" סתם, ולא "וישב יעקב" — להורות שאין להסתפק בישיבה בשלוה לפי־ערך השגתו של יעקב, כפי ש"ביקש יעקב לישב בשלוה", כי אם לפי־ערך השגתו של הקב"ה, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בתיבת "וישב" (סתם), שכן, הפירוש ד"וישב" בתורתו של הקב"ה הוא — ישיבה בשלוה לפי־ערך השגתו של הקב"ה!

טו. עפ"ז יש לבאר ענין נוסף:

מדתו של יעקב היא מדת האמת — "תתן אמת ליעקב"[64]. ומכיון שכן, מובן, שכאשר "ביקש יעקב לישב בשלוה", הרי בודאי ראה את האמת שכבר הגיע הזמן "לישב בשלוה", וא"כ, כיצד יתכן שיעקב טעה, ח"ו, בהערכת המצב לאמיתתו, כפי שנתברר שעדיין צריך להיות הענין ד"רוגזו של יוסף"?!

והביאור בזה — ע"פ האמור לעיל:

יעקב אבינו לא טעה, ח"ו, בחשבו שהגיע הזמן "לישב בשלוה", שכן, לאחרי כל מה שעבר עליו — בודאי הי' ראוי "לישב בשלוה".

והגע עצמך:

במשך עשרים שנה הי' יעקב אבינו במצב של גלות בבית לבן — "זה לי עשרים שנה בביתך"[65] (לאחרי שהוכרח לעזוב את בית אביו, וזאת — שלא מרצונו, כי אם מצד ציווי אביו ואמו, כמ"ש בס"פ ויצא).

ולא עוד, אלא שבמשך עשרים שנות גלותו בבית לבן הי' לו צער וסבל גדול ביותר — "ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני"[66].

ועד כדי כך, שאפילו לאחרי שיצא כבר מבית לבן — רדף לבן אחריו, ואמר לו: "יש לאל ידי לעשות עמכם רע"[67] (ורק מפני ש"אלקי אביכם אמש אמר אלי השמר לך גו'", נמנע לעשות זאת בפועל), והוסיף לטעון "הבנות בנותי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר אתה רואה לי הוא"[68] — טענה שהפכה להיות חלק מ"תורת־אמת" (ובפרט ע"פ המבואר בדרושי חסידות[69] שכן הוא בפנימיות הענינים כו'), ומובן, שטענות אלו גרמו צער ליעקב, נוסף על הצער במשך עשרים שנות גלות!

ומכיון שכן, הרי לאחרי כל הצער והיסורים כו' — בודאי הגיע כבר הזמן "לישב בשלוה"!

אלא שהקב"ה רצה שתהי' אצלו ישיבה בשלוה באופן נעלה יותר באין־

64) מיכה ז, כ. וראה אגה"ק ס"ו. ובכ"מ. 65) ויצא לא, מא. 66) שם, מ. 67) שם, כט. 68) שם, מג. 69) תו"ח ר"פ וישלח. המשך תער"ב ח"א ע' רי. ועוד.

עויך, ובגלל זה הוצרך להיות הענין ד"קפץ עליו רוגזו של יוסף".

טז. ומכאן באים גם לביאור השאלה ששאלו בהתוועדות שלפנ"ז[70] בענין "וישלח[71] יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו גו'":

מבואר בדרושי חסידות[72] ש"יעקב חשב שעשו נתברר כבר וחזר לשרשו הנעלה", ולכן שלח מלאכים לעשו, כדי ללכת ביחד עמו אל הגאולה השלימה. ועל זה השיבו לו המלאכים "באנו אל אחיך אל עשו", כפירוש רש"י: "שהיית אומר אחי הוא, אבל הוא נוהג עמך כעשו הרשע, עודנו בשנאתו", וראי' לדבר — ש"הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו", היינו, "עם היות שמחמתך ראוי ונכון מאד . . אבל מה לעשות שהמניעה היא מצד עשו אחיך, שהוא עדיין למטה בבחי' שבירה ולא נתברר עדיין כלל".

ועל זה היתה השאלה:

מכיון שמדתו של יעקב אבינו היא מדת **האמת**, קו האמצעי, "בריח התיכון המבריח **מן הקצה אל הקצה**, מרום המעלות ומדרגות עד סוף כל דרגין"[73], ובאופן שאין בו שינוי כלל, היינו, באותו אופן כפי שהוא למעלה, ב"רום המעלות ומדרגות", כן הוא גם ב"סוף כל דרגין", שכן, המשכתו של קו האמצעי (אמת) היא באופן שאינו מתקצר או נעשה דק כו', אלא נמשך כמו שהוא ממש — הרי כששלח מלאכים אל עשו אחיו, לעשו **כפשוטו**, "ארצה שעיר שדה אדום", הי' צריך לראות **את מצבו האמיתי של עשו כפי שהוא למטה** (ולא רק כפי שהוא בשרשו הרוחני).

וא"כ, כיצד יתכן שיעקב **טעה** בהערכת מעמדו ומצבו של עשו, ש"חשב שעשו נתברר כבר וחזר לשרשו הנעלה", בה בשעה שהאמת היא **להיפך**, "שהוא עדיין למטה בבחי' שבירה ולא נתברר עדיין כלל", ועד כדי כך, שבגלל זה הוצרך יעקב **לשנות את תכניתו** מן הקצה אל הקצה — להתכונן למלחמה, כמ"ש[74] "וירא יעקב מאד ויצר לו (וירא, שמא יהרג, ויצר לו, אם יהרוג אחרים) ויחץ את העם גו'", וכן לדורון, כמ"ש[75] "ותעבור המנחה על פניו", "אף[76] הוא שרוי **בכעס** שהי' צריך לכל זה"?!

ולהוסיף, שהקושיא כאן **גדולה יותר** מהקושיא בענין ד"ביקש יעקב לישב בשלוה" — שכן, בפ' וישב מדובר רק אודות ענין של **בקשה** בלבד, ואילו בפ' וישלח מדובר אודות ענין של **פועל**, ששלח מלאכים לעשו כדי ללכת עמו לקראת הגאולה!

אמנם, ע"פ האמור לעיל בענין "ביקש יעקב לישב בשלוה" — יש לבאר

---

70) שיחת ש"פ וישלח ס"כ. 71) ר"פ וישלח. 72) תו"א ר"פ וישלח, וכ"מ. 73) תניא פי"ג. וראה תו"א פרשתנו כה, ב ואילך, רע"ד. 74) וישלח לב, ח ובפרש"י. 75) שם, כב. 76) פרש"י עה"פ.

גם בענינו, כדלקמן.

יז. לאחרי כל צער הגלות בבית לבן (כנ"ל בארוכה) — הי' יעקב אבינו ראוי כבר לגאולה השלימה.

ולא עוד, אלא שמצדו של יעקב הי' יכול ללכת לגאולה ביחד עם עשו — לא רק כפי שעשו הוא בשרשו הרוחני, אלא גם כפי שנמצא למטה, ב"ארצה שעיר שדה אדום", שכן, מצד בחינתו ועבודתו של יעקב, נפעל גם אצל עשו דלמטה, ש"נתברר כבר וחזר לשרשו הנעלה".

וראי' לדבר — שהרי יעקב שלח להודיע לעשו "עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצוות שמרתי"[77], ואם נאמר שעשו הי' במעמד ומצב בלתי־רצוי, הרי הודעה זו (לא זו בלבד שלא תרגיע את רוחו, אלא אדרבה) תגרה אותו למצב של כעס ורוגז, שכן, הגע עצמך: עשו, יושב בארץ מגורי אביו, ועושה כל דבר האסור, ואילו יעקב, יושב בבית לבן ושומר תרי"ג מצוות! אלא ודאי בהכרח לומר שמצד בחינתו ועבודתו של יעקב הי' עשו **במצב רצוי**, עד כדי כך, ששייך לפייסו ע"י ההודעה שיעקב שמר תרי"ג מצוות!

[ומה שהודיעו המלאכים שעשו "עדיין בבחי' שבירה ולא נתברר עדיין כלל" — הרי זה מפני סיבה צדדית (שהבירור צריך להיות גם מצדו של עשו גופא, לא רק מצד עבודתו של יעקב), עם היות שמצד עבודתו של יעקב נתברר באמת, שכן, במדת האמת גופא ישנם דרגות כו', ובמילא, גם מדת האמת של יעקב (אפילו כפי שנותנים לו מלמעלה, "תתן אמת ליעקב") היא סוכ"ס באופן של מדה (מדת האמת), היינו, במדידה והגבלה (קטע זה אינו ברור)].

אבל אעפ"כ, מכיון שרצה הקב"ה שהגאולה תהי' באופן **נעלה יותר** מזו שהיתה יכולה להיות בזמנו של יעקב, עד לעילוי **שבאין־ערוך**, לכן, הי' צורך **בהמשך** ירידת הגלות כו', שכן, ככל שתגדל ירידת הגלות, כן יגדל העילוי שבענין הגאולה, "לפום צערא אגרא"[78].

ולא עוד, אלא שגם לאחרי כל פרטי המאורעות דפ' וישלח, כשניתוסף עוד יותר בענין הצער כו' (צרת עשו כו' צרת דינה[79]), שאז בודאי הגיע הזמן "לישב בשלוה" (גאולה) — רצה הקב"ה להוסיף עוד יותר בענין השלוה, ולכן, "קפץ עליו רוגזו של יוסף".

ויש להביא דוגמא לדבר — מגלות מצרים:

על הפסוק[80] "דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב גו'" — איתא בגמרא[81]: "אין נא אלא לשון בקשה,

---

77) פרש"י וישלח לב, ה. 78) אבות פ"ה מכ"א. 79) פרש"י מקץ מג, יד. 80) בא יא, ב. 81) ברכות ט, סע"א ואילך.

אמר לי' הקב"ה למשה, בבקשה ממך לך ואמור להם לישראל בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב, שלא יאמר אותו צדיק (אברהם) ועבדום וענו אותם קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם. אמרו לו, ולואי שנצא בעצמנו . . הוציאוני היום ואיני מבקש כלום".

כלומר: בנ"י טענו שמוותרים הם על ההכטחה ד"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", ובלבד שיצאו מהגלות בהקדם הכי אפשרי, ואעפ"כ, עיכבם הקב"ה בגלות זמן נוסף, כדי שיהי' העילוי ד"רכוש גדול", כאמור, שהעילוי דענין הגאולה הוא לפי־ערך גודל ירידת הגלות.

והגע עצמך: אם בזמן דגלות מצרים לא הסתפק הקב"ה במעלת הגאולה שהיתה שייכת אז (לאחרי כו"כ שנים בגלות מצרים), אלא הוסיף לעכבם בגלות כדי שיזכו לגאולה נעלית יותר — הרי **עאכו"כ** שלא הי' יכול להסתפק במעלת הגאולה שהיתה שייכת בזמנו של **יעקב אבינו**, לאחרי ירידת הגלות בבית לבן (אף שגם אז היתה זו גאולה **אמיתית**), אלא הוצרך להיות ירידה נוספת, "ירד ירדנו"[82], ירידה אחר ירידה, כדי שעי"ז תהי' הגאולה באופן נעלה יותר, "אעלך גם עלה"[83], עד לעילוי שבאין־ערוך לגמרי.

ועד כדי כך גדול העילוי שנפעל ע"י ההוספה בירידת הגלות — שבשביל עילוי זה הי' **כדאי** שיעקב אבינו, "בחיר שבאבות"[84], יתעכב זמן נוסף בגלות, רגע קטן, "ברגע קטן עזבתיך"[85], כדי לבוא לתכלית העילוי שבענין הגאולה. וע"ד מ"ש בנבואת הגאולה[86] "ואמרת ביום ההוא **אודך** ה' כי אנפת בי גו'".

יח. והנה, לאחרי כל האמור לעיל — צריך יהודי ללמוד מהנהגתו של יעקב, "ביקש יעקב לישב בשלוה", ועד"ז טענת בנ"י "ולואי שנצא בעצמנו . . הוציאוני היום ואיני מבקש כלום" (שהרי גם קס"ד בתורה הו"ע של הוראה), ובמילא, כל זמן שעדיין לא בא משיח צדקנו — צריך יהודי **לבקש** שיבוא משיח צדקנו! ולא עוד, אלא שצריך **לתבוע** אודות הגאולה — כלשון חז"ל[87] שהובא גם להלכה[88].

אמנם, עדיין יכול לבוא ה"קלוגינקער", ולטעון:

מה יש לך לעשות "שטורעם" שרצונך לישב בשלוה — כבר קדמוך: "ביקש יעקב לישב בשלוה", ואעפ"כ, לא נתקבלה בקשתו, וכמו כן ביקשו בנ"י "ולואי שנצא בעצמנו . . הוציאוני היום ואיני מבקש כלום", ואעפ"כ, עיכבום בגלות עד שהגיע הקץ, ומכיון שכן, מה יש לך לעשות "שטורעם" אודות הגאולה, "לישב בשלוה"?!

82) מקץ מג, כ. וראה תו"א ר"פ שמות. 83) ויגש מו, ד. וראה תו"א שם. 84) שער הפסוקים תולדות כו, כה. וראה ב"ר פע"ו, א. וזח"א קיט, ב. קמז, ב. 85) ישעי' נד, ז. 86) שם יב, א. 87) מדרש תהלים מזמור יז. מדרש שמואל ספל"א — הובא ברד"ק סוף שמואל ב. 88) ראה ב"י לטוא"ח סקפ"ח — משבלי הלקט דין סדר ברכת המזון סי' קנז. וראה רוקח הל' תפלה סי' שכב.

ואדרבה — טוען ה"קלוגינקער" — טענה מתוך "שטורעם" שרוצים לישב בשלוה, עלולה לעורר רוגז ח"ו, כך שהתוצאה תהי' באופן הפכי ח"ו, ע"ד שהי' אצל יעקב, שלא זו בלבד שלא נתקיימה בקשתו, אלא אדרבה — "קפץ עליו רוגזו של יוסף", כפי שממשיך רש"י: "אומר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה"!

על כך משיב יהודי ל"קלוגינקער":

וכי חושב אתה שיש איזה חידוש בדבריך?!... בודאי ידוע לך שגם אנכי יודע שכאשר "ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף", וכמו כן יודע אנכי שכאשר בנ"י טענו "הוציאוני היום ואיני מבקש כלום", לא הועילה להם טענה זו, ועיכבום בגלות זמן נוסף — התורה סיפרה לי כל זה, כך שאין בדבריך שום חידוש שלא העליתי על דעתי מקודם לכן! ומכיון שבכל זאת מבקש אנכי מתוך "שטורעם" אודות הגאולה (כהוראת התורה) — בודאי יש לי סיבה כבדת־משקל!

אילו לא היתה התורה מספרת כל זה, והייתי שומע זאת ממך — ממשיך היהודי בתשובתו ל"קלוגינקער" — יתכן שהי' מקום להתפעל מטענתך; ואכן, משום זה הקדימה התורה לספר זאת, כדי שלא תבוא אתה לגלות חידוש שלא הי' ידוע מקודם לכן.

ולגופו של ענין:

מה שלא נתקיימה בקשתו של יעקב שתהי' הגאולה בזמנו — הרי זה מפני שהקב"ה רצה שהגאולה תהי' באופן נעלה יותר באין־ערוך, ובמילא, צריך להיות צער הגלות עוד יותר מאשר עשרים שנות גלות בבית לבן.

וכמו כן בנוגע לגלות מצרים, שלא נתקיימה בקשתם "ולואי שנצא בעצמנו", מבלי ה"רכוש גדול" — דמכיון שרצה הקב"ה ש"יצאו ברכוש גדול", הוכרח לעכבם זמן נוסף.

אמנם, לאחרי שנתארך הגלות ביותר וביותר עד לימינו אלו — הרי בודאי ובודאי שיכולה להיות כבר הגאולה באופן הכי נעלה ("לפום צערא אגרא"), ובודאי שישנו כבר ה"רכוש גדול" בתכלית השלימות! ומכיון שכן, צועקים בנ"י "עד מתי"... "דאַלאַי גלות"!...

בדורות הקודמים — "האָט מען געקענט איינשמועסן דעם עלטער עלטער זיידן" שכדאי להתעכב עוד מעט בגלות כדי שיהי' "וישב" בתכלית השלימות, או כדי ש"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"; אבל אנו, שנולדנו לאחרי שנדפס ב"סידור" "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח . . כי לישועתך קוינו כל היום", ולאחרי שנפסק בספרי הלכה שיש לדרוש ולתבוע על הגאולה (כנ"ל)

בלתי נוגה

— "מיר וועלן זיך ניט לאָזן אַיינשמועסן"...

ומכיון שכן, נמשיך לדרוש ולתבוע על הגאולה מתוך עקשנות — "עם קשה עורף"[89] למעליותא.

[ולהעיר מהפתגם הידוע[90]: "כשאבא קורא הערט זיך ניט קיין קללות", ובמכ"ש וק"ו: אפילו "עשו" כפי שהוא בתורה ("יעקב ועשו האמורים בפרשה"[91]) הו"ע של קדושה[92], ועאכו"כ כשמדובר אודות בנ"י],

ולא זו בלבד שענין זה אינו מעורר רוגז וקפידא ח"ו, אלא אדרבה: עי"ז שמבקשים ותובעים אודות הגאולה — מקרבים וממהרים ופועלים את הגאולה בפועל ממש, כדברי החיד"א[93] בפירוש הברכה "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח .. כי לישועתך קוינו כל היום", ש"כי" הו"ע של נתינת טעם, היינו, ש"יש לנו הקיווי, ובשכר הקיווי כדאי שתגאלנו"!

ובאופן ד"ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים": "ותחזינה עינינו" — עיני בשר, "בשובך לציון" — "ציון" כפשוטו, לא רק בחי' ציון ברוחניות, עצם הנשמה, שהיא בבחי' ציון וסימן ("אנא סימנא בעלמא"[94]), כי אם בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים.

יט. ו"המעשה הוא העיקר"[95] — הענין ד"וישב", "לישב בשלוה", בתכלית השלימות, ובאופן דנשמות כגופים — כפשטות הענין ד"וישב" ע"פ הלכה, "דבר ה' זו הלכה"[96], ביחד עם הענין ד"דבר ה' זה הקץ"[96] — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יהי' הענין ד"וישב" בתכלית השלימות.

ובפשטות — שתיכף ומיד ממש יוצאים כל בנ"י מהגלות, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"[97], שלימות העם,

ו"כספם וזהבם אתם"[98], הן כסף וזהב כפשוטו, והן כסף וזהב רוחניים — אהבה ויראה[99], הכוללים את שלימות התורה ומצוותי'[100],

ובאים לארץ ישראל — "וישב יעקב בארץ מגורי אביו", שלימות הארץ, ויתירה מזה — "ירחיב ה' אלקיך את גבולך"[101], לא רק ארץ שבע אומות, "ארץ כנען", אלא גם ארץ קיני קניזי וקדמוני[102] — ארצות שהיו תחילה אצל אוה"ע, ונתבררו ע"י מעשינו ועבודתינו כל משך זמן הגלות, כולל — הבקשה ותביעה על הגאולה.

---

89) ל' הכתוב — חשא לג, ג. לד, ט. ועוד. 90) "היום יום" — י"ז אלול. 91) פרש"י ר"פ תולדות. 92) ראה לקו"ש ח"כ ע' 114. וש"נ. 93) מדבר קדמות מערכת ק' אות טז. 94) זח"א רכה, א. 95) אבות פ"א מי"ז. 96) שבת קלח, ב. 97) בא י, ט. 98) ישעי' ס, ט. 99) תו"א ריש פרשתנו. תו"ח שם (נח, א ואילך). ובכ"מ. 100) ראה תניא פ"ד. חינוך קטן. 101) ראה יב, כ. שופטים יט, ח. 102) ספרי ראה שם. פרש"י שופטים שם. רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ח ה"ד.

וכל ענינים אלו — במהרה בימינו, בעגלא דידן ממש.

* * *

כ. מאמר (כעין שיחה) ד"ה וישב יעקב גו'.

* * *

כא. נהוג ללמוד בכל שבת פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, ענין בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשת השבוע. וכן ענין בשיעור היומי ברמב"ם.

בנוגע לפירוש רש"י — מכיון שצריכים גם להשלים את הביאור בפרש"י על הפסוק[103] "ותצא דינה בת לאה" (כמדובר בהתוועדות שלפנ"ז[104]), נתעכב גם בפרשתנו על ענין דוגמתו, כדלקמן.

ובכן, בפירוש רש"י על הפסוק "ותצא דינה בת לאה . . ע"ש יציאתה נקראת בת לאה, שאף היא יצאנית היתה כו'" — שאלו בהתוועדות שלפנ"ז: מכיון ש"זכר צדיק לברכה"[105], א"כ, היתכן שהתורה מייחסת את המאורע הבלתי־רצוי שאירע עם דינה — ללאה הצדקנית? ולא עוד, אלא ש"עלי' משלו המשל כאמה כבתה", היינו, שמפרסמים את הדבר לדורות, ובאופן של "משל" — גם לקטני־הבנה!

ועד"ז מצינו דוגמתו בפרשתנו — בנוגע ללידתו של זרח:

בפסוקים שבהם מסופר אודות לידת זרח[106] — נזכרה תיבת "יד" ד' פעמים: "ויהי בלדתה ויתן יד . . ותקשור על ידו שני . . ויהי כמשיב ידו . . אשר על ידו השני". ומפרש רש"י: "ארבע ידות כתובות כאן, כנגד ארבע חרמים שמעל עכן שיצא ממנו. ויש אומרים כנגד ד' דברים שלקח, אדרת שנער, ושני חתיכות כסף של מאתיים שקלים, ולשון זהב".

ואינו מובן: מכיון שזרח צדיק הי', כפי שמפרש רש"י[107] מ"ש "תאומים" מלא (ולא תומים חסר כמו ברבקה) מפני ש"שניהם צדיקים" — א"כ, היתכן שבסיפור לידתו תרמז התורה על ענין בלתי־רצוי שעשה עכן שיצא ממנו, ענין הכי חמור שגרם לסכנה כו' עבור כלל ישראל?!

ולהוסיף, שהקושיא בפסוק זה גדולה יותר מהקושיא בפסוק "ותצא דינה" — כי:

בנוגע לפסוק "ותצא דינה" — הרי בהמשך הפרשה מדובר אודות מאורע בלתי־רצוי, ובמילא, הקושיא אינה אלא מדוע מייחסים זאת ללאה הצדקנית, משא"כ בנוגע לדינה עצמה — שלא מצינו בפירוש שהיתה צדקנית (כי אם

---

103) ויצא לד, א. 104) שיחת ש"פ וישלח סכ"ז. 105) משלי י, ז. וראה פרש"י ר"פ נח. וירא יח, יח. 106) לח, כח ואילך. 107) שם, כז. וראה גם פרש"י שם, יח.